

**TYÖTERVEYSHUOLLON
VIRTUAALIYLIOPISTO**

TYÖTERVEYSHUOLLON ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUS TOIMINTAKERTOMUS 1.1.-31.12.2023

Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto sekä yliopistojen yhteinen Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto

HELSINGIN YLIOPISTO

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

OULUN YLIOPISTO

Tampereen yliopisto

TURUN
YLIOPISTO

YHTEENVETO

Tässä toimintakertomuksessa kuvataan viiden yliopiston yhteisen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen erillisrahoituksella tuetun toimintasuunnitelman mukainen toiminta vuodelta 2023. Toiminta lääkäreiden peruskoulutuksessa ja tutkimuksessa rajautuu kertomuksen ulkopuolelle.

Koulutuksen määrällinen tavoite (45 valmistuvaa) jäi saavuttamatta vuositason tasolla mutta saavutettiin kolmen vuoden keskiarvon tasolla: vuonna 2023 valmistui 29 työterveyshuollon erikoislääkäreitä viimeisen kolmen vuoden keskiarvon ollessa 45. Valmistuvien määrää koskevaan huoleen tartuttiin käynnistämällä professori Tuula Oksasen johtama erikoistumisen läpimeno selvitystyöryhmä. Selvityksessä tunnistettujen esteiden, edisteiden ja ehdotettujen toimenpiteiden työstäminen jatkuu vuonna 2024.

Sisällöllisten tavoitteiden suunnassa yliopistot kehittivät koulutuksen sisältöjä ja tutkimusperustaisuutta järjestäessään toimintasuunnitelman mukaista koulutusta erikoistuville ja kouluttajalääkäreille. Suurin osa koulutuksista oli valtakunnallisia, mutta aluekohtaistakin koulutusta järjestettiin, kuten starttiseminaareja ja aluetapaamisia. Koulutuksen osaamisperustaisuutta kehitettiin uudistamalla arviointiohjeita. Opinto-opas päivitettiin. Erikoistujan oppaasta kehitettiin erikoistujan ja kouluttajalääkärin uusi yhteinen Erikoistumisen opas. Sähköisen ELSA-järjestelmän käyttöönottoa tuettiin.

Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto vietti 20-vuotisjuhlavuottaan ja sitä juhlittiin monipuolisesti. Tthvyo.fi-sivusto sekä oppimisympäristö DigiCampuksella muodostavat toimintamme keskeisen tiedotus-, yhteydenpito- ja koulutuskanavan. DigiCampuksella oli tarjolla lähes 50 itseopiskelukurssia. Ohjattuja lähiopetuksena, kokonaan verkossa tai yhdistelminä tarjottuja koulutuksia oli 20 (Liite 1) ja niissä kaikkiaan 645 osallistujaa.

Kouluttajille suunnattuihin tilaisuuksiin ja koulutuksiin kirjautui yhteensä lähes 300 osallistumista. Kouluttajaoikeuksien säilyttämiseksi kouluttajat ovat sitoutuneet osallistumaan ainakin yhteen yliopiston järjestämään pedagogiseen koulutustapahtumaan vuosittain. Opettajainhuone tarjosi yhteisen kanavan niin kouluttajakoulutusten materiaalien jakamiselle kuin keskusteluille. Lisäksi kouluttajat osallistuivat erikoistujien ja kouluttajien yhteisiin tapahtumiin.

Työterveyshuollon erikoisalan edustajat osallistuivat kaikkien alojen erikoislääkärikoulutuksen uudistamistyöhön omissa yliopistoissaan ja valtakunnallisella tasolla. Tavoitteena oli ja on, että työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen erityiskysymykset otetaan huomioon uudistettaessa kaikkien alojen erikoislääkärikoulutuksen rakenteita esimerkiksi koulutuspaikkojen yhteistyökäytäntöjen, visitaatioiden ja koulutusväyliin liittyvien järjestelmien osalta.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta on vuodesta 2005 lähtien tuettu erillisellä rahoituslailla ensin määräaikaisin järjestelyin ja vuodesta 2020 alkaen toistaiseksi voimassa olevalla lailla. Erillisrahoituksen ja yliopistojen aktiivisen keskinäisen yhteistyön avulla on saatu rakennettua tehokas, valtakunnallinen, yhteisiin käytäntöihin ja sopimuksiin pohjautuva koulutusjärjestelmä.

Erillisrahoituslain mukaisella avustuksella on voitu palkata viiteen yliopistoon kliniset opettajat, yliopisto-opettajat, pedagogi, verkkopedagogit ja koordinaattorit erikoislääkärikoulutuksen tehtäviin, osa-aikaisuusien pohjalta yhteensä noin 10 henkilötyövuoden verran (taulukko 5). Yliopistoissa opialalla on myös muita tehtäviä, joihin eri yliopistoissa on vaihtelevasti työvoimaa. Professoreiden työpanoksesta erikoislääkärikoulutukseen suuntautuu vain osa.

Yliopistoille erillisrahoituslain avustus erikoislääkärikoulutuksen toteuttamiseen on elintärkeä. Supistetun avustuksen mahdollistamat henkilöresurssit ovat niukat suhteessa tarpeeseen ja osaamisperustaisen erikoislääkärikoulutuksen kasvavaan työmäärään. Riittävän rahoituksen varmistaminen vaatii erityistä huomiota vuonna 2024.

SISÄLLYSLUETTELO

YHTEENVETO	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
1. TOIMINTAKERTOMUKSEN RAJAUS	3
2. TYÖTERVEYSHUOLLON ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSESTA	3
3. TOIMINTASUUNNITELMATAVOITTEET VUODELLE 2023 JA NIIDEN TOTEUTUMA	5
3.2. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen volyymit vuonna 2023.....	8
3.3. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen voimavarat yliopistoissa.....	8
3.4. Yliopistojen keskinäisen yhteistyön käytännöt ja koulutuspaikkayhteistyö.....	10
3.5. Julkaisutoiminta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta vuonna 2023.....	11
4. KOULUTUSTARJONTA.....	12
4.1. Kouluttajakoulutukset.....	12
4.2. Valtakunnalliset seminaarit	14
4.3. Ohjatut koulutukset	14
4.4. Itseopiskelu	14
5. HELSINGIN YLIOPISTO	15
6. ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO	16
7. OULUN YLIOPISTO	19
8. TAMPEREEN YLIOPISTO.....	21
9. TURUN YLIOPISTO	21
10. TYÖTERVEYSHUOLLON VIRTUAALIYLIOPISTO	22
TOIMINTAKERTOMUKSEN HYVÄKSYMINEEN	25
LIITETAULUKOT	26

1. TOIMINTAKERTOMUKSEN RAJAUS

Tässä toimintakertomuksessa raportoidaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen erillisrahoituslailla tuetun yhteisen toimintasuunnitelman mukainen toiminta vuodelta 2023 maamme viidessä lääketieteellistä koulutusta antavassa yliopistossa. Toiminta lääkärin peruskoulutuksessa ja tutkimuksessa rajautuu kertomuksen ulkopuolelle.

2. TYÖTERVEYSHUOLLON ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSESTA

Säädökset, rakenteet, sisällöt

Yliopistot vastaavat sosiaali- ja terveysministeriön (STM) alaisesta erikoislääkärikoulutuksesta, joka perustuu lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä, asetuksiin erikoislääkärikoulutuksesta (STM 56/2015 ja STM 55/2020), yliopistojen yhteiseen erikoislääkärikoulutuksen opinto-oppaaseen (OPS2023-) sisältäen yleiset koulutusvaatimukset ja erikoisalakohtaiset opetussuunnitelmat, lukuvuositaiseen OPS Osaamisen arviointi -oppaaseen, työterveyshuollon opetussuunnitelmaa (OPS) täydentävään Erikoistumisen oppaaseen sekä yliopistojen ja koulutuspaikkojen koulutuspaikkasopimuksiin. Koulutuksen kehittäminen jatkuu STM:n toimenpideohjelman 2023–27 mukaisesti (STM julkaisuja 2023:1). Yliopistojen sisällöllinen vastuu ja koordinoititehtävät ovat kasvaneet merkittävästi.

Erikoislääkärikoulutus on ammatillista täydennyskoulutusta. Erikoistuja opiskelee yliopiston koulutusohjelman tavoitteiden mukaisesti pääosin työssä oppien. Yliopistoissa koulutusjärjestelmän osia ovat tavoitteiden ja rakenteiden määrittely, opintohallinto ja koordinointi, neuvonta ja ohjaus, teoriakoulutus, johtamiskoulutus ja valtakunnallinen kuulustelu. Koulutuspaikoilla toteutuu kouluttajalääkärin antama systemaattinen henkilökohtainen ohjaus ja toimipaikkakoulutus. Koulutuksen kesto määritetty osaamistavoitteiden saavuttamisen osoittamisella, vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 5 vuotta, 9 kuukautta terveyskeskustyötä ja 51–63 kuukautta käytännön koulutusta.

Koulutamme työurien tukemiseen kykeneviä työterveyshuollon erikoislääkäreitä, jotka valmistuessaan ovat saavuttaneet osaamistavoitteet:

- **Erikoisalan tehtävien mukaisesti:** 1. Tuntevat työn ja terveyden yhteydet ja osaavat toimia työn terveyshaittojen ehkäisemiseksi ja työhön liittyvien voimavarojen edistämiseksi yksilöiden, työpaikkojen ja moniammatillisen työterveystiimin kanssa. 2. Osaavat arvioida ja tukea työkykyä yhteistyössä työpaikan, terveydenhuollon, kuntoutuspalveluiden, sosiaalivakuutusjärjestelmän ja työvoimahallinnon kanssa. 3. Kykenevät työterveysyhteistyössä asettamaan toiminnalle tavoitteita, perustelevaan tarpeellisia toimenpiteitä ja arvioimaan niiden vaikuttavuutta yhdessä asiakkaiden kanssa.
- **Käytännön toimintoina:** Hallitsevat työterveyshuollon toiminnan suunnittelun, työpaikkaselvitykset ja terveystarkastukset, neuvonnan ja ohjauksen, työterveyspainotteisen sairaanhoidon sekä erilaiset yhteistyön muodot tarvittavine lausuntoineen, OPS täsmennyksin.
- **Yksilöllisinä osaamisina:** Hallitsevat työn eettisen, lainsäädännöllisen ja teoreettisen taustan, erikoisalan kliiniset taidot sekä monitasoisissa asiakkuuksissa tarvittavat vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, OPS kuvaamin täsmennyksin.

Koulutusjärjestelmän erityispiirteet ja koulutuksen volyymit

Lainsäädäntö edellyttää työterveyshuollossa päätoimisesti toimivilta lääkäreiltä erikoislääkärin pätevyyttä. Työelämän rakenteiden, työn vaatimusten, tieteellisen tiedon ja lainsäädännön muutokset tuovat työterveyshuollossa jatkuvasti uusia tehtäviä ja osaamisvaatimuksia. Määrällisesti tarvitaan 45 uutta työterveyshuollon erikoislääkärinä vuosittain. Valtakunnallinen tarveselvitys päättyi tätäkin isompaan 48 uuden erikoislääkärin tavoitteeseen vuoteen 2035 asti (STM raportteja ja muistioita 2022:21).

Koulutusjärjestelmä on valtakunnallinen. Yliopistojen ja koulutuspaikkojen väliset sopimukset arvioidaan ja solmitaan ja kentän kouluttajalääkärien kouluttajaoikeudet myönnetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tässä tarvitaan paljon koordinaatiota. Erikoistujat liikkuvat koulutuksensa aikana erilaisten koulutuspaikkojen välillä erityyppisiä koulutusjaksoja suorittaakseen. Jaksoja on käytännössä usein vaikea rakentaa yhtenäisiksi ketjuiksi. Monipaikkaisuus alan koulutuksessa on kuitenkin välttämättömyys tavoitteiden mukaisten osaamisten hankkimiseksi. Koulutuksen erityispiirteet on tunnistettu myös STM:n toimenpideohjelmassa vuosille 2023–27.

Volyymit ovat suuret (v.2023 tilastot jäljempänä). Työterveyshuolto on toiseksi suurin erikoistumisala. Erikoistujia on yli 800, kouluttajalääkäreitä yli 300 ja koulutuspaikkoja yli 200.

Erillisrahoituslaki

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta on vuodesta 2005 lähtien tuettu erillisillä rahoituslaeilla ensin määräaikaisesti ja vuodesta 2020 alkaen toistaiseksi (Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 1109/2019). Yliopistojen, Työterveyslaitoksen ja koulutuspaikkojen verkoston yhteistyönä on luotu toimiva ja tehokas, työelämän tarpeisiin vastaava koulutusjärjestelmä alan erikoislääkärikoulutukseen. Selvityshenkilöt raportoivat malliamme myönteisenä esimerkkinä uudistettaessa erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta (STM raportteja ja muistioita 2022:16).

Rahoituslain mukaisen STM:n asetuksen mukainen avustus kohdentuu yliopistoille, Työterveyslaitokselle sekä yksityisille terveystalvelujen tuottajille ja työnantajien terveysasemille. Työterveyslaitoksen osuus suuntautuu erikoistuvien ja kouluttavien lääkäreiden lisätoimiin parantaen koulutusjaksojen saatavuutta. Lisäksi Työterveyslaitos huolehtii rahoituslain avustuksen hallinnoinnista STM:n lukuun. Yksityissektorin koulutuspaikoille rahoituslaki mahdollistaa korvauksia koulutuksesta vastaten julkisen sektorin korvauksia erikoislääkärikoulutuksesta ns. EVO-rahoituksella. Tosin vuodesta 2017 rahoituslain avustuksen niukkuus on mahdollistanut vain työterveyshuollon kouluttajille maksettavan korvauksen ja sen lakisääteisten henkilösivukulujen kustannusten korvaamisen.

Yliopistoille osoitettu rahoituslain mukainen STM:n avustus muuttui vuonna 2023 merkittävästi. Valittavaa oli yliopistoille suunnatun enimmäismäärän pieneneminen 45 000 eurolla 710 000 euroon. Myönteistä oli lisääntynyt jousto, tavoitteena mahdollistaa pykälän aiemman muotoilun vuoksi käyttämättä jääneiden varojen tehokkaampi osoittaminen lain edellyttämään tarkoitukseen. Yliopistojen avustusta ei enää jaettu kahteen osaan, erikseen kliinisen opettajan ja erikseen virtuaaliyliopiston ja muihin kuluihin. Yliopistoille osoitettiin vuonna 2023 yksi yhteinen 710 000 avustus, josta kunkin viiden yliopiston tuli varata enintään 79 000 euroa kliinisen opettajan palkkaukseen (yhteensä 395 000), ja käyttää siitä mahdollisesti myöhemmin ylijäävä osa sekä varauksesta ylijäävä kokonaissumman loppuosa (315 000 euroa) työterveyshuollon virtuaaliyliopiston ja muun erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin yhteisen toimintasuunnitelman mukaisesti. Vastaavasti yliopistot opettelivat uuden budjetointikäytännön. Yliopistojen keskinäisiä osuuksia tarkistettiin loppuvuonna toimintasuunnitelman etenemisen mukaan. Tarkat luvut puuttuvat toukokuussa 2024, mutta alustavien tietojen mukaan avustus käytettiin lähes täysimääräisesti. Tässä toimintakertomuksessa raportoidaan toimintasuunnitelman sisällöllinen toteuma vuonna 2023.

3. TOIMINTASUUNNITELMATAVOITTEET VUODELLE 2023 JA NIIDEN TOTEUTUMA

Vuoden 2023 tavoitteet ja toteumat esitetään taulukoituina, lähtökohtana toimintasuunnitelmasta vuodelle 2023 sarakkeeseen kopioidut sisällölliset, laadun ja rakenteiden kehittämisen (taulukko 1), koulutusjärjestelmän rahoitukseen liittyvät (taulukko 2) ja määrälliset tavoitteet (taulukko 3).

Taulukko 1: Koulutuksen sisällön, laadun ja rakenteiden kehittämisen tavoitteet ja toteumat vuonna 2023

TAVOITE	TOTEUMA
Päivitetään keväällä 2023 työterveyshuollon OPS, Osaamisen arviointiopas sekä Erikoistujan opas. Samalla arvioidaan nykyisten EPA-tavoitteiden toimivuus ja riittävyys. Erityisesti työterveyslaitosjakson kouluttajien kanssa, tarvitaanko jaksolle erilliset EPAt. Mahdolliset muutokset myös ELSAan.	Toteutuivat suunnitellusti: Tehtiin pieniä muutoksia OPS2023- ja Osaamisen arviointi -dokumentteihin. Yhteisymmärryksessä TTL kouluttajien kanssa ei lisätty EPA-arvioiteja TTL-jaksolle. Toteutui yli suunnitelman: Uudistettiin erikoistujan opasta kattamaan nyt myös erikoistujan ja kouluttajan yhteistyön ohjeet. Samalla nimi muutettiin Erikoistumisen oppaaksi.
Teoriakoulutuksen substanssin osalta täydennämme oppisisältöjen valikoimaa siten, että kaikkien kurssien sisältöjen vastaavuus kaikkiin OPS:n osaamistavoitteisiin on tunnistettu ja puuttuvat sisällöt vähitellen täydennetty. Esimerkiksi työpaikkaselvityksestä laaditaan oppimateriaalia työterveyshuollon virtuaaliyliopistoon.	Toteutui pääosin. Osittain jatkui vuoden 2024 puolelle.
Kehittää koulutuksen tutkimusperustaisuutta ja vahvistaa työterveyslääkäreiden tutkijataitoja	Toteutui. Julkaistiin oppimateriaaleja, artikkeleita ja esitettiin abstrakteja kongresseissa/ kokouksissa. Työterveyshuollon virtuaaliyliopistossa on nyt koulutuskokonaisuudet: Osaava tiedonhaku työterveyshuollossa -kurssi, Tutkijataito-koulutukset, Epidemiologian kurssi, Tieteellisen tutkimukset perusteita -kurssi ja Miten julkaisen tieteellisen artikkelin? -kurssi.
Kehitämme edelleen oppimisen arvioinnin käytäntöjä etenkin käytännön toimintojen osalta (EPAt, Entrustable Professional Activities).	Toteutui. Kehitettiin osana kouluttajakoulutuksissa ja starttiseminaareissa käytyä keskustelua sekä Erikoistumisen oppaan laadintaa.
Kehitämme edelleen kouluttajakoulutusta em. arviointien käyttöönoton onnistumisen ja mahdollisesti tarpeellisten jatkokehittämisten tueksi.	Toteutui. Huomioitiin pedagogisten koulutusten sisällöissä, mukaanlukien ELSA-vartit, Kouluttajan starttikurssin kehitystyössä (julkaisu vuoden 2024 puolella) sekä Kehity kouluttajana –koulutuksessa.

Taulukko 2: Koulutusjärjestelmän rahoitukseen liittyvät tavoitteet ja toteumat vuonna 2023

TAVOITE	TOTEUMA
<p>Yhteiskunnallisesti tärkeän työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoituksen riittävyys tarpeisiin.</p> <p>Erillisrahoituslaki on voimassa toistaiseksi 1.1.2020 alkaen, mutta sen asetuksen mukainen avustus on jäänyt jälkeen yleisestä kustannuskehityksestä. Riittävyys on uhatuna myös siksi, että osaamisperustaisen koulutuksen implementointiin liittyy merkittävä työn määrän kasvu yliopistoilla, yksityissektorin avustukseen oikeutettujen koulutusjaksojen kasvu, liittyen koejakson käyttöönottoon sekä työkyvyn arviointi- ja kuntoutustoiminnan murrokseen, lisäten jaksoiden toteutumista työterveyshuoltoyksiköiden lähellä yksityissektorilla.</p>	<p>Avustuksen kokonaissumma ei edistynyt toivotusti vuonna 2023, sillä yliopistojen avustusta leikattiin edellisen vuoden 2022 tasosta 755 000 euroa vuodelle 2023 710 000 euroon.</p> <p>Myönteistä vuoden 2023 asetuksen muotoilussa ja sitä seuranneessa toteumassa kuitenkin oli pitkään toivottu uusi joustavuus momenttien välillä, eli mahdollisuus käyttää aiemmin joustamattomalta kliinisen opettajan avustuksen momentilta ylijäävää avustusta yliopistojen yhteisen virtuaaliyliopiston ja muun erikoislääkärikoulutuksen momentilla.</p> <p>Yliopistot opettelivat STM:n ja TTL:n ohjeistamana uuden budjetointikäytännön. Yliopistojen keskinäisiä osuuksia tarkistettiin loppuvuonna toimintasuunnitelman etenemisen mukaan. Tarkat luvut puuttuvat toukokuussa 2024, mutta alustavien tietojen mukaan avustus käytettiin lähes täysimääräisesti.</p>
<p>Huolehdimme, että työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen erityiskysymykset otetaan huomioon uudistettaessa kaikkien alojen erikoislääkärikoulutuksen rakenteita esimerkiksi koulutuspaikkojen yhteistyökäytäntöjen, visitaatioiden ja koulutusväyliin liittyvien koulutuspaikkojen hakujärjestelmien kehittämistyössä. On tarpeen varmistaa koulutusjaksojen suorittamismahdollisuudet (esim. kliiniset sekä työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjaksot).</p>	<p>Vuonna 2023 STM:n erikoislääkärikoulutuksen koordinaatiojaostossa ja yliopistojen valtakunnallisessa ammatillisten jatkokoulutustoimikuntien verkostossa jatkettiin kaikkia erikoisaloja koskevia selvityksiä ja työpajoja toimenpideohjelman kysymysten valmistelussa.</p> <p>Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen verkoston jäsenet osallistuivat asioiden seurantaan ja kehitystyöhön yliopistokohtaisissa neuvottelukunnissa.</p> <p>STM:n koordinaatiojaostossa pysyvänä asiantuntijana jatkoi professori Leena Ala-Mursula, OY.</p>

Taulukko 3: Koulutuksen määrällisten tavoitteiden toteuma vuonna 2023

TAVOITE	TOTEUMA
<p>45 uutta työterveyshuollon erikoislääkäreitä vuosittain (kolmen vuoden keskiarvo). Tällä korjataan edelleen vallitsevaa työterveyshuollon erikoisalan erikoislääkäripulaa suhteessa lainsäädännön pätevyysvaatimukseen sekä eläköitymisestä johtuvaa poistumaa lähivuosina.</p>	<p>Vuositasolla tavoite ei toteutunut, 29 valmistui.</p> <p>Tavoite toteutui vielä kolmen vuoden keskiarvona, 45 erikoislääkäreitä valmistui vv 2021–23.</p>
<p>Koska koulutuksen läpimeno on jo aikaisemmin todettu hitaammaksi kuin muilla erikoisaloilla, selvitetään vuonna 2023 professori Tuula Oksanen koordinoimana, mitkä ovat tämänhetkiset haasteet koulutusputkissa ja mikä on aktiivisten erikoistujien osuus kaikista kirjoilla olevista. Tietoa tarvitaan myös, jotta vuosittain avattavien erikoistumispaikkojen lukumäärä asettuu tavoitteet mahdollistavalle tasolle</p>	<p>Tehtäväksi tarkentui selvittää työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden valmistumista edistäviä ja estäviä tekijöitä ja tehdä suosituksia. Työryhmään kuului edustajat kaikista yliopistoista, työryhmää johti professori Tuula Oksanen UEFista. Työryhmä kokoontui 7 kertaa ja loppuraportti julkaistiin 14.11.2023 Tuohilamella, jossa sitä esiteltiin sidosryhmille.</p> <p>Rinnakkain selvitykselle yliopistoissa tehtiin eriateisesti erikoistujien tietojen päivityksiä. Tiedekuntienkin listoilla on edelleen myös henkilöitä, jotka eivät tosiasiallisesti ole erikoistumassa, mutta joiden tietojen poistaminen edellyttää henkilön omaa aktiivisuutta säädösten mukaisesti.</p> <p>Työryhmä ehdotti toimenpiteitä: tiiviimpää yhteistyötä palvelujärjestelmän kanssa, valmistumisen insentiivien lisäämistä palvelujärjestelmässä ja yliopistojen systemaattista opintoneuvontaa. Myös erikoislääkärikoulutuksen rahoitus on turvattava.</p>

3.2. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen volyymit vuonna 2023

Työterveyshuolto on toiseksi suosituin erikoistumisala yleislääketieteen jälkeen. Yliopistoissa oli kirjoilla 871 työterveyshuoltoon erikoistujaa, joista 68 aloitti vuonna 2023 (taulukko 4).

Taulukko 4: Tth-erikoislääkärikoulutuksen volyymit yliopistoittain 2023

Yliopisto	Erikoistuvat	Aloittajat 2023	Kouluttajalääkärit	Koulutuspaikka-sopimukset	Valmistuneet 2023	Valmistuneet ka. 2021–23
Helsinki	295	28	153	105	8	16
Itä-Suomi	107	6	33	32	6	5
Oulu	139	11	58	22	3	7
Tampere	191	14	43	35	7	11
Turku	134	8	54	39	5	6
Yhteensä	866	67	341	233	29	45

3.3. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen voimavarat yliopistoissa

Yliopistojen perusrahoituksella erikoislääkärikoulutuksen voimavarat olivat tarpeisiin nähden hyvin niukat myös vuonna 2023. Professorit muodostivat perusrahoituksella palkatusta henkilöstöstä suurimman osuuden. He kuitenkin toimivat yliopistoissaan erikoislääkärikoulutuksen vastuuhenkilöinä vain osan työajastaan, minkä lisäksi heillä on runsaasti oppialan perusopetuksen, tutkimuksen, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja hallinnon tehtäviä. Vuonna 2023 Helsingin, Itä-Suomen ja Oulun yliopistoissa oli perusrahoituksella kokoaikainen työterveyden professuuri täytettynä toistaiseksi. Tampereen yliopistossa oli yliopiston, ja yritysten ja organisaatioiden yhteisrahoituksella täytettynä kokoaikainen työterveyshuollon ja työlääkätieteen professuuri. Turun yliopistossa työterveyshuollon ja ympäristölääkätieteen professori oli vuonna 2023 osittain virkavapaalla. Osassa yliopistoissa oli käytävissä perusrahoituksella tai muulla rahoituksella myös muuta työvoimaa oppialan muihin kuin erikoislääkärikoulutuksen rahoituslain avustuksella rahoitettuihin tehtäviin (taulukko 5).

Erillisrahoituslain mukainen STM:n avustus on ollut vuonna 2023 elintärkeä tuki työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukselle. Sen turvin on ollut mahdollista palkata kliininen opettaja viiteen yliopistoon. Toteuman (taulukko 5) mukaisesti tehtävässä toimi osa-aikaisia työterveyshuollon erikoislääkäreitä. Avustuksen turvin palkattiin yhteistä työterveyshuollon virtuaaliyliopistoa koordinoivaan Helsingin yliopistoon valtakunnallisiin tehtäviin osa-aikainen kliininen opettaja, pedagogi ja osa-aikainen verkkopedagogi. Lisäksi kaikkiin yliopistoihin voitiin palkata osa- ja kokoaikaista verkkopedagogi-, yliopisto-opettaja- ja koordinaattorihenkilöstöä työterveyshuollon virtuaaliyliopiston ja muun erikoislääkärikoulutuksen yhteisessä toimintasuunnitelmassa kuvattuihin tehtäviin.

Taulukko 5: Työterveyshuollon koulutuksen htv-toteuma 2023 (100 % = henkilötyövuosi, htv)

Yliopisto	TTHVYO	Helsinki	Itä-Suomi	Oulu	Tampere	Turku
Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen erillisrahoituslain nojalla annetun STM asetuksen 1238/2022 mukaisella avustuksella erikoislääkärikoulutuksen tehtäviin						
2§ 2 mom: Kliininen/yliopisto-opettaja		75 %	58 %	68 %	100 %	100 %
2§ 3 mom: TTHVYO ja muu el-koulutus						
Pedagogi	100 %					
Verkkopedagogi/yliopisto-opettaja/koordinaattori	20 %	100 %	95 %	100 %	30 %	100 %
Kliininen opettaja	25 %				40 %	
Yliopisto-opettaja			16 %			
Opetusavustaja			26 %			
Yhteensä tämä osio 10,53 htv	1,45 htv	1,75 htv	1,95 htv	1,68 htv	1,7 htv	2,0 htv

Yliopistojen perusrahoituksella/muulla ulkopuolisella rahoituksella työterveyshuollon oppialan kaikkien tehtävien hoitamiseen (lääketieteen perusopetus, erikoislääkärikoulutuksen johtaminen, hallinto ja toteutus, oppialan tutkimus, yhteiskunnallinen vaikuttaminen)						
Professori		100 %	100 %	100 %	100 %	83 %
Opetuskoordinaattori			10 %			
Kliininen opettaja, perusopetus		100 %			80 %	
Koulutuslääkäri, erikoislääkärikoulutus, yliopiston tai yo-sairaalan EVO-rahoitus		60 %				
Yhteensä tämä osio 7,33 htv		2,6 htv	1,1 htv	1 htv	1,8 htv	0,83 htv

Kokonaisresurssi yliopistoissa työterveyshuollon oppialan perus- ja erikoistumiskoulutukseen sekä muihin tehtäviin						
KAIKKI YHTEENSÄ 17,86 htv	1,45 htv	4,35 htv	3,05 htv	2,68 htv	3,5 htv	2,83 htv

3.4. Yliopistojen keskinäisen yhteistyön käytännöt ja koulutuspaikkayhteistyö

Yliopistot jatkoivat tiivistä yhteistyötä vuonna 2023. Professori Riitta Sauni Tampereen yliopistosta toimi puheenjohtajana professorien muodostamassa **koordinaatioryhmässä**, joka tekee yhteisten käytäntöjen linjaukset. Koordinaatioryhmä kokoontui vuoden aikana 9 kertaa. Yksittäisiä kysymyksiä käsiteltiin sähköpostikokouksissa.

Laajennettu koordinaatioryhmä kokoontui kaksi kertaa kahden päivän ajan Tuohilammella maaliskuussa ja marraskuussa. Ryhmään kuuluvat professorien lisäksi kliiniset opettajat, pedagogi, verkkopedagogit ja koordinaattorit. Sidosryhmien edustajat (STM, TTL, EK, SAK, STLY) osallistuivat marraskuun kokoukseen.

Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto on yliopistojen yhteistä toimintaa, jota Helsingin yliopisto koordinoi. **Virtuaaliyliopiston työryhmän** työskentelyä kuvataan tarkemmin jäljempänä luvussa 10. Vuosi 2023 oli työterveyshuollon virtuaaliyliopiston 20-vuotisjuhlavuosi.

Kouluttajakoulutuksen työryhmä kokoontui vuonna 2023 yhteensä 11 kertaa verkossa koulutuksen suunnittelu ja kehittämistehtäviin liittyen. Kouluttajakoulutuksen yhteistyötä kuvataan jäljempänä.

Erikoistujille ja heidän kouluttajalääkäreilleen järjestettiin **koulutusta** yhteisessä toimintasuunnitelmassa suunnitellulla tavalla, valtakunnallisen tarjonnan ja yliopistokohtaisen toiminnan osioissa ja yhteenvetotaulukoissa jäljempänä kuvatusti. Riippumatta siitä, minkä yliopiston kirjoilla erikoistujat ja kouluttajat olivat, heillä oli mahdollisuus osallistua kaikkien yliopistojen järjestämiin koulutuksiin, ja tätä mahdollisuutta myös hyödynnettiin.

Kaikki yliopistot toteuttivat **viestintää** omien sähköpostilistojensa ja kotisivujensa sekä yhteisen virtuaaliyliopiston kautta (tapahtumat, uutiset, blogikirjoitukset, Facebook ja X/Twitter). Myös Työterveyslääkärilehteä hyödynnettiin viestinnässä.

Koulutuspaikkayhteistyö ja muu alueellinen yhteistyö

Kaikki yliopistot antoivat alueillaan **neuvontaa ja ohjausta** työterveyshuoltoon erikoistuville lääkäreille, kouluttajalääkäreille ja koulutuspaikkojen edustajille ja tarvittaessa muille koulutuksen sidosryhmille. Kaikki huolehtivat osaltaan myös opintohallinnollisista asioista.

Alueellista toimintaa ja verkostotyötä koordinoitiin yliopistojen omissa työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen tiimeissä. Alueellisia yhteistyötapaamisia ja koulutuksia koulutuspaikkaverkostolle järjestettiin yliopistokohtaisesti jonkin verran vaihtelevin käytännöin.

Kukin yliopisto tekee kirjallisen koulutuspaikkasopimuksen työterveyshuollon koulutusjaksoista sekä sairaaloiden ulkopuolella toteutuvien työkyvyn arviointi ja kuntoutusjaksojen koulutusoikeuksista käyttäen työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen yhteisiä valtakunnallisia sopimus pohjia. Koulutuspaikkasopimukset tarkistetaan kolmen vuoden välein ja koulutuspaikkojen muutostilanteissa. Yliopistot koordinoivat koulutuspaikkojen järjestämää koulutusta ja yhteistyötä sopimusten, neuvonnan ja ohjauksen keinoin, tiiviissä yhteistyössä tiedekuntien opintohallintojen kanssa.

Koulutuspaikkayhteistyö sisälsi myös koulutukseen liittyvää koulutuspaikkojen kuulemista sekä koulutuksen kehittämis- ja tutkimustoimintaa.

3.5. Julkaisutoiminta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta vuonna 2023

- Ala-Mursula L, Liira J, Reijula K, Oksanen T, Sauni R. Uusi työterveyshuoltoon erikoistumisen opas 2023–2024 tukee sekä erikoistujia että kouluttajalääkäreitä erikoislääkärikoulutuksen uudistuessa. Työterveyslääkäri 4/2023, 70-73.
- Isoviita T, Mäkelä K, Furu H & Reijula K: Erikoistumassa eläkevakuutusyhtiössä. Työterveyslääkäri 2/2023 s. 83-85
- Majuri M, Malin M, Antila A, Palosaari M, Reijula K. Mielenterveys ja työkyky aiheina työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa. Työterveyslääkäri 2/2023, 78-82
- Niemi-Murola L, Antila A & Helin-Salmivaara A: Arviointi erikoislääkärikoulutuksessa – mikä muuttuu? Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 21/2023 s. 1731-1737
- Oksanen K: Valtakunnallisessa seminaarissa katse suunnattiin tulevaisuuteen. Työterveyslääkäri 3/2023 s. 84-85
- Oksanen T: Miksi meillä on 900 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä? Työterveyslääkäri 3/2023 s. 88
- Putus T: Näkykö työterveyshuolto tarpeeksi työpaikkojen arjessa? Työterveyslääkäri 1/2023 s. 76
- Reijula, K. Työterveysala toivoo yhteistyötä arvostelun sijaan. Työterveyslääkäri 2/2023, 88.
- Sauni R: Turinaa tutkimuksesta. Työterveyslääkäri 4/2023, 74.

4. KOULUTUSTARJONTA

Erikoistujat ja kouluttajat saivat osallistua minkä tahansa yliopiston järjestämään koulutukseen riippumatta siitä, missä yliopistossa olivat kirjoilla tai minkä yliopiston hyväksymiä kouluttajia olivat. Koulutukset olivat maksuttomia.

4.1. Kouluttajakoulutukset

Yliopisto hyväksyy työterveyshuollon erikoislääkärin kouluttajalääkäriksi kirjallisen hakemuksen perusteella. Kouluttajaoikeuksien hyväksymisen edellytyksenä on, että uusi kouluttaja suorittaa Kouluttajan startti -kurssin puolen vuoden (6 kk) sisällä kouluttajaoikeuksien hyväksymisestä. Hakemuksessa kouluttajalääkäri myös sitoutuu pitämään yllä kouluttajan valmiuksia osallistumalla yliopiston järjestämään pedagogiseen tai muuhun kouluttajakoulutukseen säännöllisesti vuosittain. Tätä koulutusta yliopistot ovat järjestäneet sekä yhdessä että erikseen.

Kouluttajakoulutusta suunniteltiin, toteutettiin ja kehitettiin yliopistoverkoston kouluttajakoulutus-työryhmässä, johon kuuluvat yliopisto-opettaja Asta Antila (HY, pj. ja siht.), professori Leena Ala-Mursula (OY), verkkopedagogit Heli Koivisto-Rautio (OY), Pilvi Karjalainen (UEF, TAU), Liisa Vilén (TY) sekä kliiniset opettajat Virpi Liukkonen (TAU), Juha Liira (TY) ja Rea Lagerstedt (HY). Työryhmä kokoontui etäyhteyksin vuonna 2023 yhteensä noin 11 kertaa koulutuksen suunnittelu ja kehittämistehtävien merkeissä. Lisäksi kouluttajakoulutuksen teemojen merkeissä kokoonnuttiin pienemmillä työryhmillä yksittäisten koulutusten ja projektien merkeissä. Kouluttajakoulutuksen kehittämissuunnitelmat noudattavat erikoislääkärikoulutusuudistusta ketterästi sen eri vaiheiden mukaisesti.

Kouluttajakoulutusta tarjottiin kaikille yliopistoverkoston kouluttajalääkäreille. Kouluttajakoulutusten tarkoituksena on tukea kouluttajalääkäreiden ohjausosaamista ja sen kehittymistä, oman kouluttajaidentiteetin rakentamista sekä tarjota kouluttajalääkäriverkostolle koulutusuudistusta koskevaa ajankohtaista tietoa. Lisäksi koulutuksien on tarkoitus kannustaa sosiaaliseen verkostoitumiseen kouluttajalääkärien kesken. Pääosin etänä toteutettavien koulutusten lisäksi Virtuaaliyliopiston Opettajainhuone DigiCampuksella tarjoaa kanavan niin kouluttajakoulutusten materiaalien jakamiselle kuin keskusteluille. Lisäksi yliopistot järjestävät alueellisia tilaisuuksia omille kouluttajilleen ja koulutuspaikoilleen. Kouluttajalääkärit osallistuvat aktiivisesti myös muihin virtuaaliyliopiston koulutuksiin ja tapahtumiin.

Vuonna 2023 kouluttajakoulutusta toteutettiin toimintasuunnitelman mukaisesti. Kouluttajille järjestettiin verkossa Kouluttajan startti -kursseja ympärivuotisesti. Uusi Kouluttajan starttikurssi päivitettiin DigiCampukselle avattavaksi keväällä 2024. Keväällä 2023 järjestettiin Kehity kouluttajana –koulutus. Kalenterivuoden aikana toteutettiin yhteensä neljä (4) Kouluttajalääkärien pedagogista iltapäivää vaihtuvien teemojen. Valtakunnallinen Lukuvuoden avajaiset -seminaari pidettiin syyskuussa. Kouluttajakoulutukset ovat koottuna liitteessä 6.

Vuoden 2023 aikana kouluttajaoikeuksia ylläpitäviä ja kouluttajataitoja kehittäviä koulutuksia olivat myös erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallinen seminaari, starttiseminaarit, ns. aluekoulutukset ja muut yliopistojen erikseen hyväksymät vähintään kolmen tunnin kestoiset pedagogiset koulutustapahtumat. Kouluttajalääkäreiden omatoimista ohjausosaamisen kehittämistä on tuettu kouluttajan oppaan Kysy, kuuntele, kannusta ja kehity (2016) avulla. Opas toimii edelleen myös kouluttajakoulutusten materiaalina.

Vuodelle 2023 suunniteltiin uutena toimintona Vuoden kouluttajalääkärien verkoston kokoontumista valtakunnallisen erikoislääkärikoulutuksen seminaarin yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, sillä vuosien varrella valituksi tulleita kouluttajia ei saapunut seminaariin siinä määrin, että erillistä tapaamista olisi kannattanut järjestää.

Kouluttajalääkärien startti

Järjestävä yliopisto: kaikki yliopistot.

Ajankohta: avoin

Uuden kouluttajan on suoritettava tämä kurssi kuuden (6) kuukauden kuluessa kouluttajaoikeuksien myöntämisestä. Vanhoilla kouluttajilla kurssin suorittaminen hyväksytään heiltä vuosittain vaadittavaksi pedagogiseksi koulutukseksi. Kurssin avulla uusi kouluttaja hankkii hyvät valmiudet ohjaamisen aloittamiseen. Kouluttajalääkärien starttikurssin sisällön muodostavat ne perusasiat, jotka kouluttajalääkäriin tulee tuntea ja osata aloittaessaan erikoistujan ohjaamisen. Kurssin suorittamisesta hyötyvät myös koulutusta jo aikaisemmin tehneet kouluttajat. Vuonna 2023 kurssin suoritti yhteensä 25 kouluttajalääkäriä. Sama kurssipohja on ollut käytössä vuodesta 2022 lähtien ja sillä on ollut mukana kaikkiaan 54 kouluttajalääkäriä.

Kehity kouluttajana

Järjestävä yliopisto: kaikki yliopistot

Ajankohta: kevät 2023 (koulutuspäivät 15.2., 22.3. 26.4.)

Koulutus syventää kouluttajalääkärien pedagogista osaamista. Koulutus toteutettiin etäjärjestelyin valtakunnallisessa yhteistyössä ja se sisälsi kolme verkossa toteutettua koulutusiltapäivää sekä itsenäisiä tehtäviä. Koulutukseen osallistui kouluttajia kaikkien yliopistojen alueelta. Vuonna 2023 kurssin suoritti 9 kouluttajalääkäriä.

Kouluttajalääkärien pedagogiset iltapäivät

Järjestävä yliopisto: Helsingin yliopisto (yhteistyössä muiden yliopistojen kanssa)

Ajankohdat ja teemat, iltapäiväkoulutukset n. klo 12-15:

31.1.2023 Linjakas oppiminen ja ohjaus (43 osallistujaa)

9.5.2023 Haastavat tilanteet ohjauksessa - mitä ne ovat ja miten niissä voi toimia? (43 osallistujaa)

16.11.2023 Putkesta läpi- miten tukea erikoistujan koulutuksen etenemistä? (48 osallistujaa)

13.12.2023 EPAt ja arviointi – siis mitä kouluttajalääkäriltä odotetaan? (37 osallistujaa)

Lukuvuoden avajaiset

Vastuuyliopisto: Helsingin yliopisto, Oulun yliopisto

Ajankohta: 13.9.2023 klo 12-15

Lukuvuoden avajaisten teemana vuonna 2023 oli: Kausi auki- Mitä uutta kotimaassa ja maailmalla? Osallistujia tilaisuudessa oli yhteensä 85.

Opettajainhuone

Vastuuyliopisto: Kaikki yliopistot

Virtuaaliyliopistossa oleva Opettajainhuone toimi kouluttajalääkärien pedagogisten koulutusten, keskinäisen yhteydenpidon ja tiedotuksen foorumina. Aluetta ylläpidettiin jatkuvasti, mm. kouluttajakoulustapahtumien materiaaleja lisäämällä.

4.2. Valtakunnalliset seminaarit

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallinen seminaari toteutettiin vuosittain kiertävän vuoron mukaisesti Tampereella, jossa Tampereen yliopisto järjesti seminaarin teemalla Työterveyshuollon tulevaisuus –Tulevaisuuden työterveyshuolto 6.-7.6.2023. Seminaariin osallistui ensimmäisenä päivänä 200 ja toisena päivänä 180 erikoistuvaa lääkäriä, kouluttajalääkäriä ja koulutusverkoston toimijaa.

4.3. Ohjatut koulutukset

Ks. taulukko 6. liitteenä

4.4. Itseopiskelu

Ks. taulukko 7. liitteenä

5. HELSINGIN YLIOPISTO

Helsingin yliopistossa on kirjoilla noin 295 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä ja sopimuskoulutuspaikkoja on 105, joissa toimii 153 kouluttajaa. Työkyvynarviointi- ja kuntoutusjaksoa tuottavia koulutuspaikkoja on HY:n alueella liian vähän. Niitä ovat olleet tietyt HUS:in psykiatrian klinikat ja kuntoutustutkimusyksiköt. Lisäksi muutama suurempi työterveyshuollon palvelutuottaja on pilotoinut yhteistyössä yliopiston kanssa tälle jaksolle soveltuvaa koulutusta. Työeläkevakuutusyhtiön kanssa käynnistettiin kokeilu työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakson toteuttamiseksi ja toiminta jatkuu v. 2024. HY:ssä aloituspaikkoja oli keväällä 15 ja syksyllä 13. Kaikki paikat täyttyivät.

5.1. Aluekohtainen koulutus

Ajan hermolla – seminaarit

Ajankohta: 18.4. ja 30.11. (osallistujia yht. 110)

Helsingin yliopisto on viime vuosina toteuttanut koulutustilaisuuksia mahdollisimman ajankohtaisista aiheista. Seminaarit ovat koulutuksen lisäksi sosiaalisia verkostoitumistilaisuuksia alueen erikoistujille ja kouluttajille yliopiston kouluttajien kanssa.

Jatkostarttiseminaari

Ajankohta: 20.11.2023

Jatkostarttiseminaarin tavoitteena on tukea erikoistumisen etenemistä ja yhdessä reflektoida toteutunutta koulutusta suhteessa tavoitteisiin. Seminaariin osallistui kaksi erikoistuvaa lääkäriä.

Starttiseminaari erikoistumisensa aloittaville

Ajankohta: 23.1. ja jatko 6.3. sekä 12.6. ja jatko 21.8

Starttiseminaarit järjestettiin Helsingin yliopistossa suunnitelman mukaisesti kaksi kertaa uusille erikoistujille ja heidän kouluttajalääkäreilleen. Seminaareissa uudet erikoistujat tutustuvat erikoistumiskoulutuksen rakenteeseen ja oppimistavoitteisiin ja aloittavat oman erikoistumissuunnitelmansa laatimisen. Alkuvuoden starteissa oli yhteensä 21 osallistujaa. Kesän starteissa osallistujia oli 17.

Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma -kurssi (tth-es)

Ajankohta: Keväällä ja syksyllä.

Kurssi järjestettiin suunnitellusti kerran lukukaudessa ja se käynnistyi starttiseminaarin yhteydessä. Kurssilla erikoistuva lääkäri laatii verkossa suoritettavien osatehtävien avulla ohjatusti henkilökohtaisen opintosuunnitelman oman erikoistumisen tueksi. Kaikki startteihin osallistuneet suorittivat TTH-es kurssin.

Mielen hyvinvointi ja mielenterveys

Osana MYÖTE-projektia (Mielenterveyttä ja työkykyä mielenterveysosaamista kehittämällä ja alueellista yhteistyötä tekemällä) tuotettiin työterveyslääkäreille suunnattu koulutus mielen hyvinvointiin ja työkykyyn liittyen. Koulutus oli kaksiosainen (5.10 ja 2.11.2023) ja siinä käytiin läpi henkisen jaksamisen, mielen terveyden ja työkyvyn tilannetta työikäisillä ja työterveyshuollon mahdollisuuksia olla tukemassa työkykyä. Koulutuksessa esiteltiin MYÖTE-projektin uusia tuloksia ja keinoja toimia

työterveyshuolloissa työyhteisöjen ja yksilöiden tukena. Näihin koulutuksiin osallistui 18 erikoistujaa ja kouluttajaa.

Sisäilman terveydellinen merkitys -työterveyslääkärin rooli korostuu

Sisäilmatilanteiden tutkimuksiin ja sisäilman terveydellisen merkityksen arviointiin on hiljattain valmistunut uusia ohjeita ja suosituksia. Näistä järjestettiin koulutus työterveyshuollossa toimiville erikoistuville ja kouluttajille lääkäreille. Koulutus oli erittäin suosittu (70 osallistujaa).

Työkyvyn arviointi työterveyshuollossa

Helsingin yliopisto toteutti työkyvyn arviointiin liittyvän koulutuksen, jossa osallistujia oli 27.

Työterveyden tutkijataitokoulutus

Ajankohdat: 15.2, 26.4, 19.9, 25.10 ja 12.12.2023

Tutkijataitokoulutuksessa järjestettiin vuonna 2023 viisi kolmen tunnin tapaamiskertaa, joiden aikana kuultiin asiantuntija-alustuksia tutkimukseen liittyvistä teoreettisista aiheista sekä käynnissä olevista tutkimushankkeista. Tapaamisten aikana voi halutessaan myös saada ohjausta ja neuvontaa oman tutkimuskysymysten kanssa. Yksi tapaamiskerta antaa 1,5 tuntia. Verkoston tapaamisiin osallistui 89 henkilöä kaikista viidestä yliopistosta, ja verkoston postituslistalla on yli 80 jäsentä.

5.2. Projektit

HY oli mukana MYÖTE-hankkeessa (Mielenterveyttä ja työkykyä mielenterveysosaamista kehittämällä ja alueellista yhteistyötä tekemällä) yhdessä Työterveyslaitoksen, HY:n ja Mieli ry:n kanssa (ESR-hanke vuosille 2021-23). HY:n vastuulla projektissa oli tuottaa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen uutta oppisisältöä ja toimintatapoja mielenterveys ja työkyky- aiheeseen liittyen. Tavoite toteutui.

Osana erikoislääkärikoulutuksen uudistusta HY lääket. tiedekunta toteuttaa Koulutuslääkäriprojektin, jossa tavoite on vahvistaa kouluttajakoulutuksen laatua tiiviimpään yhteistyöhön koulutuspaikkojen kanssa hakeutumalla niin sairaalaerikoisaloilla kuin meillä työterveyshuollon erik. lääkärikoulutuksessa. Työterveyshuolto toimii kiinteässä yhteistyössä muiden HY:n erikoisalojen kanssa koulutuksen kehittämisessä. Kaksi tiimin klinistä opettajaa osallistuu osa-aikaisina tähän projektiin.

6. ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Itä-Suomen yliopistossa oli vuoden 2023 lopussa kirjoilla (opinto-oikeus) yhteensä 107 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä, joista 6 aloitti erikoistumisensa vuoden 2023 aikana. Vuoden aikana valmistui yhteensä kuusi uutta erikoislääkäriä (tavoite: 5 erl/v).

Työterveyshuollon sopimuskoulutuspaikkoja oli vuoden lopussa yhteensä 32, joista osalla on useitakin toimipisteitä. Koulutuspaikoissa toimi yhteensä 33 yliopiston hyväksymää kouluttajalääkäriä.

6.1. Projektit ja hankkeet

Erikoislääkärikoulutuksen seuranta- ja arviointijärjestelmä ELSA otettiin käyttöön elokuussa 2022. Tiedotimme ja koulutimme sen käyttöönottoa edelleen vuoden 2023 aikana sekä alueellisesti että yksilöllisesti erikoistujien ja kouluttajien opintoneuvontana ja ohjauksena.

SELVITYSTYÖRYHMÄ

Erikoislääkärikoulutuksen koordinaatioryhmässä päätettiin perustaa selvitystyöryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden valmistumista edistäviä ja estäviä tekijöitä ja tehdä suosituksia. Työryhmään kuului edustajat kaikista yliopistoista, työryhmää johti professori Tuula Oksanen UEFista. Työryhmä kokoontui 7 kertaa ja loppuraportti julkaistiin 14.11.2023 Tuohilammella, jossa sitä esiteltiin sidosryhmille.

Selvityksen perusteella yliopistojen listoilla olevien erikoistujien määrä (866 v. 2022 lopussa) on ristiin otettuna vuosittain valmistuvien (n 45) ja sisään otettujen (n 75) määrien kanssa. Nykytavalla kaikki erikoistuvat eivät voi valmistua annetussa 10 vuoden ajassa. Selvitystyöryhmän mukaan kaikki erikoistuvat eivät myöskään halua valmistua, koska työterveyshuollossa voi toimia työterveyslääkärinä myös erikoistuvan lääkärin statuksella. Valmistumista on nähty edistävän työpaikoilla käydyt kannustavat keskustelut, yliopistojen opintoneuvonta ja -ohjaus sekä osa-aikaiset työmahdollisuudet. Työryhmä ehdotti useita toimenpiteitä, kuten tiiviimpää yhteistyötä palvelujärjestelmän kanssa, insentiivien lisäämistä palvelujärjestelmässä sekä yliopistojen systemaattista opintoneuvontaa erikoistuville. Myös erikoislääkärikoulutuksen rahoitus on turvattava.

6.2. Aluekohtainen koulutus

Starttiseminaarit ja Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelmakurssit (Tth-Es)

Järjestimme uusille erikoistujille pakollisen starttiseminaarin suunnitelman mukaisesti tammikuussa ja elokuussa. Toteutimme startit kaksiosaisina: aloitusosa lähitapaamisena ja jälkimmäinen osa verkossa etäyhteyksin. Starttiseminaareihin osallistui v 2023 aikana yhteensä 4 kouluttajaa ja 12 erikoistujaa. Tth-Es -kurssit alkoivat molemmilla kerroilla suoraan starttiseminaarista. Kurssilla erikoistuva lääkäri laatii verkkokurssin osatehtävien avulla ohjatusti henkilökohtaisen opintosuunnitelman oman erikoistumisen tueksi. Tarjosimme Es-kurssin tutoroinnin yhteydessä myös aiempina vuosina työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma -kursseille osallistuneille yksilöllistä ohjausta erikoistumissuunnitelmien valmistumisen tukemiseen. Kevään ja syksyn kursseilla oli mukana yhteensä 6 erikoistujaa.

Aluekoulutus

Itä-Suomen yliopiston alueella toimiville erikoistujille ja kouluttajille järjestettiin yhteinen alueellinen koulutuspäivä Kuopion kampuksella marraskuussa 2023. Koulutuksen teemana nostimme esiin näkökulmia työterveyshuollon ydintehtävien äärelle, ja samalla päivitimme ajankohtaiset erikoislääkärikoulutuksen kuulumiset. Koulutuksen tavoitteena oli kuvata ja arvioida Sote-integraation onnistumista työterveyshuollon näkökulmasta, syventää osaamista terveydellisen merkityksen arvioinnista työpaikaselvityksissä sekä saada tietoa työterveyshuollon kentän ja erikoislääkärikoulutuksen ajankohtaisista asioista. Aluekoulutuksesta sai kolme teoriatuntia työterveyshuollon erikoistumiskoulutukseen, ja kouluttajalääkäreille seminaari hyväksyttiin kouluttajaoikeuksia ylläpitäväksi vuosittain vaadittavaksi koulutukseksi. Koulutukseen osallistui 10 kouluttajaa ja 16 erikoistuvaa lääkäriä koko Itä-Suomen yliopiston alueelta, ja koulutuksen monipuolinen ja vuorovaikutteinen toteutustapa sai hyvin myönteistä palautetta.

Kumppanuuskoulutukset

Itä-Suomen yliopisto tarjoaa kolmen erikoisalalan (yleislääketiede, geriatria, työterveyshuolto) yhteisiä seminaaripäiviä kolme lukuvuoden aikana. Osallistuimme seminaaripäivien suunnitteluun ja aiheiden ideointiin yhdessä geriatrian ja yleislääketieteen edustajien kanssa. Päivistä sai teoreettisen koulutuksen tunteja myös työterveyshuollon erikoisalalle.

6.3. Muu toiminta

Muu koulutusyhteistyö ja tiedotus

Osallistuimme säännöllisesti ja kannustimme erikoistujiakin mukaan sekä Itä-Suomen työterveyslääkärit ry:n, että Suomen Työterveyslääkäriyhdistyksen toimintaan. Lisäksi teimme yhteistyötä muidenkin alan ammatillista jatkokoulutusta tarjoavien tahojen kanssa, kuten Itä-Suomen lääketiedetapah-tuma, yliopiston muut laitokset ja yksiköt, KYS ja Työterveyslaitos. Ohjausta työterveyshuollon erikois-lääkärikoulutuksessa esittelevä abstrakti ja lyhyt luento-osuus esiteltiin kansainvälisessä lääketieteent koulutuksen konferenssissa AMEE:ssa Glasgow:ssa elokuussa 2023.

Pidimme yhteyttä ja tiedotimme toiminnastamme virtuaaliyliopiston, aluekoulutusten, kouluttajat ja erikoistujat -sähköpostilistojen sekä Tuulahdus yliopistolta -ajankohtaiskirjeemme avulla.

Tutkimus

MYÖTE-hankeeseen (Mielenterveyttä ja työkykyä mielenterveysosaamis kehittämällä ja alueellista yhteistyötä tekemällä) yhdessä Työterveyslaitoksen, HY:n ja Mieli ry:n kanssa (ESR-hanke vuosille 2021-23). Hanke päättyi 31.10.2023. Tässä hankkeessa UEF:n rooli oli hankkeen vaikutusten arviointi. Yhdessä Työterveyslaitoksen tutkijoiden kanssa teimme implementaatiotutkimuksen mallin toimeenpanoa edistävästä ja estävästä tekijöistä. Aineistona käytimme mallia toimeenpaneuvien tahojen haastattelut: psykiatrit, työterveyshuolto sekä kehittäjät. Tulosten perusteella yhteistyömallin tavoitteet, jotka koskivat pitkien sairauspoissaolojen vähentämistä sekä työhön paluun tukemista koettiin tärkeinä sekä työterveyshuollossa että psykiatrisessa sairaanhoidossa. Somaattisten sairauksiin hoitoon verrattuna mielenterveys sairauksien hoitoon liittyy enemmän toimijoita ja prosessit ovat luonteeltaan erilaisia ja ne vaihtelevat myös alueittain. Tämä haastaa yhteistyömallin perusoletuksia eri tavoin. Teetimme myös animaation MYÖTE-hankkeen toimintamallin kuvaamiseksi potilasnäkökulmasta.

Samoin vuoden 2023 lopulla päättyi TSR:n rahoittama Ohjausosaamisen kehittäminen -hanke. Hankkeessa kuvattiin vertaillen erikoistujien ja kouluttajalääkärien tunnistamaa ohjauksen nykytilaa ja käsitteitä. Tulosten mukaan ohjaus koetaan antoisana työn osana, mutta se hahmottuu vielä korostuneesti yksilöohjaajan työnä, ja työpaikan yhteistyön osuutta voisikin vahvistaa. Hankkeessa muovattiin lisäksi professoalaille ohjauskoulutuksenkonsepti. Hanketta esiteltiin kaikissa järjestämässämme seminaareissa ja työterveyshuollon virtuaaliyliopiston kouluttajakoulutuksissa. Esittelimme hankkeen tuloksia Ohjausosaamisen webinarissa huhtikuussa 2023, ja kouluttajalääkäreiden lukuvuoden avajaisissa.

Edistimme aktiivisesti työterveyslääkäreiden tutkijataitoja ja kannustimme tutkimuksen tekemiseen, mm. Väitöskirjapaini-vertaisryhmän kokoontumisten avulla.

Kursseista ja oppimateriaalituotannosta

Toimimme vastuujärjestäjänä kahden ohjatun kurssin, 12 itseopiskelukurssin, opettajainhuoneen sekä seitsemän alueellisen koulutuksen osalta. Suunnitelluista koulutuksista toteutuivat kaikki vuodelle 2024 siirtyvää ergonomia-kurssia lukuun ottamatta. Noin puolelle kurseistamme teimme merkittävän sisällöllisen päivityksen, ja puolelle teknisen päivityksen sekä kaikille videoiden ja linkkien päivityksen, koska media-alusta vaihtui.

Tuotimme työterveyshuollon toimintaa ja keskeisiä prosesseja valottavat animaatiot Työpaikkaselvitys ja Työterveysneuvottelu. Animaatioita hyödynnetään työterveyshuollon virtuaaliyliopiston kurssialueilla sekä osana aiemmin tuotettujen animaatioiden sarjaa, joka löytyy Youtubesta hakusanoilla ”Työterveyshuolto tutuksi”.

7. OULUN YLIOPISTO

Oulun yliopistossa oli kirjoilla joulukuun 2023 tilanteen mukaan 150 erikoistuvaa lääkäriä 58 kouluttajalääkäriin tuella. Koulutuspaikkasopimuksia Oulun yliopiston kanssa oli solmittu työterveyshuoltajaksolle koulutuksen toiminnallisten kokonaisuuksien mukaisesti 17 ja ne kattoivat 77 koulutustyöterveysasemaa puolen Suomen alueella. Työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakson koulutuspaikkasopimuksia oli 5 kattaen 7 kuntoutuksen koulutuspaikkaa. Vuoden 2023 aikana verkostoa tiedotettiin ahkerasti oman sähköpostilistan välityksellä ja alueellisissa tilaisuuksissa.

Vuoden 2023 aikana toteutimme päivitettyjä koulutuksia virtuaaliyliopistossa toimintasuunnitelmapalaverien järjestämisestä, työllistymiskyvyn tukemisesta, yritysjohtamisen osaamisesta sekä uni- ja vireysasioista työterveyslääkäreille. Järjestämiimme ohjattuihin koulutuksiin osallistui kaikista yliopistoista yhteensä noin 70 lääkäriä. Koulutustarjontaa oli yhteensä 70 teoriakoulutuksen tunnin verran. Itseopiskelumateriaaleissa tarjolla oli kurssi Terveysalan työterveyshuolto ja uutuutena syksyllä avattu Kaivosala -kurssi. Oulun yliopisto jatkoi myös ELSA käyttöön -itseopiskelukurssin päivittämistä. ELSA järjestelmän käyttöön opastava kurssi on avoinna kaikille kiinnostuneille. Koulutussuunnitelmaa muutettiin vuotta 2023 koskeneen toimintasuunnitelman osalta siten, että uudeksi koulutukseksi suunnitellun Miten tuen työntekijöiden työkykyä erilaisissa yrityksissä -kurssin sijasta aloitettiin valmistelu opetussuunnitelman uuden osaamistavoitteen projektiosaamisen koulutukseksi yhteistyössä Oulun yliopiston Tuotantotalouden tutkimusyksikön kanssa. Oulun yliopisto osallistui myös Kouluttajalääkärien lukuvuoden avajaisen toteutukseen 13.9.2023 yhdessä Helsingin yliopiston kanssa.

Toimimme vuonna 2023 vastuullisissa rooleissa yhteisessä valtakunnallisessa verkostossa, erityisesti kouluttajakoulutuksen ja virtuaaliyliopiston työryhmissä. Professori Leena Ala-Mursula toimi lisäksi työterveyshuollon erikoisan edustajana STM:n erikoislääkärikoulutuksen koordinaatiojaostossa. Hän kuului myös Oulun yliopistossa erikoislääkärikoulutuksen alueelliseen neuvottelukuntaan ja ammatilliseen jatkokoulutustoimikuntaan.

7.1. Projektit ja hankkeet

Vuonna 2023 jatkoimme vastuuyliopistona erikoisan omaa ELSA-projektia. Projekti painottui vuoden 2023 aikana käyttönoton jatkuvaan tukemiseen ja siihen liittyvään tiedottamiseen kaikkien yliopistojen työterveyshuollon erikoisan toimijoille. Projektiryhmän edustajat ovat yliopistokohtaisesti antaneet neuvontaa ja ohjausta ELSA käyttäjille. Erityisesti keväällä 2023 yhteydenottoja saatiin runsaasti. Projektista vastaava Oulun yliopiston suunnittelija on toiminut yhteyshenkilönä ja selvittäjänä lukuisissa ELSAn käyttöön liittyvissä tukipyynnöissä erikoistujilta, kouluttajilta ja verkoston toimijoilta, kooten huomioita ratkaistaviksi kysymyksiksi. Hän on osallistunut ELSAn kehittäjien viikoittaisiin palavereihin aktiivisesti ja tehnyt yhteistyötä myös yleislääketieteen, Työterveyslaitoksen ja opintohallinnon kanssa. Oulun yliopiston professori on aktiivisesti tuottanut ELSA-yhteistyön pohjaksi erikoisan toimintamallien kuvauksia sekä vastannut ELSAan ja sähköiseen osaamisperustaiseen arviointiin liittyvästä esittelystä koordinaatioryhmässä tehtyihin päätöksiin. Keskeiseksi osaamisperustaisuuden ja myös ELSAn parhaan hyödyntämisen kehittämisen foorumiksi on tunnistettu kouluttajalääkärien koulutuksissa käytävät keskustelut ja ELSA on ollut teemana mukana kaikissa kouluttajakoulutuksissa.

Vastuuyliopiston suunnittelija ja professori laativat vuoden aikana omalle verkostolle ELSAn käytöstä yhteisiä tiedotteita ja koulutusmateriaaleja sekä toimivat aiheen kouluttajina yhteisissä koulutuksissa: erikoistujien starttiseminaarit, työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma -verkkokurssi, Kouluttajan startti, Kehity kouluttajana, Kouluttajalääkärien lukuvuoden avajaiset ja kouluttajalääkärien

pedagogiset iltapäivät. Projektista vastaava suunnittelija vastasi tiedottamisesta ELSAn ajankohtaisista asioista tthvyo.fi -sivuston uutisissa ja ELSA käyttöön -verkkokurssilla läpi vuoden. Suunnittelija esitteli ELSAa myös kevään laajennetussa koordinaatioryhmässä Tuohilammella ja vastasi ELSA info-pisteestä Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisessa seminaarissa kesäkuussa Tampereella.

Vuoden alkupuolella valmisteltiin työryhmässä uusi erikoistujille ja kouluttajalääkäreille yhteinen Työterveyshuollon erikoistumisen opas koordinaatioryhmässä hyväksyttäväksi. Oppaan rakentamista pohjustivat keväällä kouluttajalääkärien koulutukseen laadittu ELSAssa toteutuvien EPA-arviointien opas sekä erityisesti erikoisalakohtaisen OPS 2023 ja siihen liittyvän OPS osaamisen arviointi -oppaan 2023-24 päivittämiseen liittyvä valmistelutyö.

Osallistuimme aktiivisesti työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen osaamisperustaisuuden kehittämiseen, sekä sitä tukevaan tiedottamiseen, arvioinnin työkalujen kehittämiseen ja kouluttajakoulutuksen järjestämiseen. Osallistuimme sekä paikallisesti että valtakunnallisesti myös muiden erikoisalojen kanssa keskusteluun erikoislääkärikoulutuksen osaamisperustaisuuden kehittämiseksi.

Lisäksi osallistuimme erikoislääkärikoulutusta tukeviin ulkopuolisiin työterveyshuollon kehittämishankkeisiin ohjausryhmissä (TYKYTUO, KUURA) ja alueverkostossa (TYÖOTE). Osallistuimme alueellisten ammatillisen täydennyskoulutuksen tavoitteita palvelevien verkostojen toimintaan, kuten Pohjan Lääkäripäivien ohjelmatyöhön sekä Pohjois-Suomen Työterveyslääkärit ry:n toimintaan.

7.2. Aluekohtainen koulutus

Starttiseminaari erikoistumisensa aloittaville

Starttiseminaarit järjestettiin 18.1. ja 13.6., joissa osallistujia oli yhteensä 20. Kaikille uusille erikoistujille pakollisen starttiseminaarin sisältönä oli antaa tukea erikoislääkärin ajattelutavan ja identiteetin rakentamiseen, antaa tietoa ammatin historiasta ja tulevaisuudesta, tarjota käytännön tietoa opinnoista ja omien opintojen suuntaamista sekä tukea verkostoitumista.

Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma-kurssi (tth-es)

Osallistuimme aktiivisesti starttiseminaarista käynnistyvän erikoissuunnitelmaa koskevan verkkokurssin toteuttamiseen. Erikoistumissuunnitelma -verkkokurssin suorituksia kertyi Oulun yliopiston erikoistuvilta vuoden 2023 aikana 9.

7.3. Muu toiminta

Koulutuspaikkayhteistyö ja aluetapaamiset

Tapasimme erikoistuvia, kouluttajalääkäreitä sekä koulutuspaikkojen edustajia Oulun yliopiston koulutusalueen Rovaniemellä 4.5., Kokkolassa 28.11. ja Oulussa 30.11. Oulun aluetapaamisen yhteydessä juhlistettiin vuoden aikana valmistuneita uusia erikoislääkäreitä. Tavoitimme aluetapaamisilla 42 aktiivista kouluttajaa ja erikoistujaa. Aluetapaamisissa kuulumme alueiden näkemyksiä palvelujärjestelmän ajankohtaisista asioista ja keskustelimme työterveyshuoltoon erikoistumisesta alueilla.

Työlääketieteen seminaari

Osallistumme PoSTLY ry:n verkostossa työterveyslääkäreille suunnattujen työlääketieteen kuukausikatsausten järjestämiseen huhtikuun vuorolla. Työlääketieteen seminaari järjestettiin 19.4.2023. Teemana oli työlääketiede kaivosalan näkökulmasta. Osallistujia oli 37 monipuolisesti Oulun seudun työterveyden yksiköistä.

8. TAMPEREEN YLIOPISTO

Vuoden 2023 lopussa Tampereen yliopistossa oli kirjoilla 191 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä ja vuoden aikana valmistui 7 työterveyshuollon erikoislääkäriä. Yliopiston hyväksymiä kouluttajalääkäreitä on 43. Työterveyshuollon koulutuspaikkasopimuksia on 26, joista osassa voi olla useita toimipisteitä, ja työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakson koulutuspaikkasopimuksia on 9.

Tampereen yliopiston työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen ryhmässä koulutusta suunnitteli ja toteutti professori, kolme osa-aikaista kliinistä opettajaa, virtuaaliyliopiston rahoituksella neljä kliinistä opettajaa /yliopisto-opettajaa eri pituisissa osa-aikaisissa työsuhteissa. Yliopiston tarjoama koulutus muodostui neljästä lukukauden mittaisesta ohjatusta kurssista ja 20 itseopiskelukurssista. Uusi kurssi Työpaikkaselvityksen perusteet rakennettiin vuonna 2023.

8.1. Aluekohtainen koulutus

Starttiseminaari erikoistumisensa aloittaville

Starttiseminaarit järjestettiin 20.1.2023 ja 12.6.2023, joissa osallistujia oli yhteensä 16 erikoistujaa ja yksi kouluttaja. Seminaarin tavoitteena on tutustua työterveyshuollon erikoislääkäritutkinnon rakenteeseen ja sisältöön, henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekoon, koulutustarjontaan ja työterveyshuollon virtuaaliyliopistoon.

Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma-kurssi (tth-es)

Verkkokurssilla erikoistuja tekee henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman. Erikoistumissuunnitelma –verkkokurssille osallistui yhteensä 17 erikoistujaa, ja suorituksia kertyi vuoden 2023 aikana 8.

9. TURUN YLIOPISTO

Vuoden 2023 lopussa Turun yliopistossa oli kirjoilla 134 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä ja vuoden aikana valmistui 5 työterveyshuollon erikoislääkäriä. Yliopiston hyväksymiä työterveyshuollon koulutuspaikkoja oli 27, joilla osalla on useita toimipisteitä. Kuntoutus ja työkyvynarvioinnin koulutuspaikkoja oli 12. Yliopiston hyväksymissä koulutuspaikoissa työterveyshuoltojakson kouluttajalääkäreitä oli yhteensä 44 ja kuntoutusjakson kouluttajalääkäreitä 10.

Turun yliopiston työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen ryhmässä koulutusta suunnitteli ja toteutti professori Tuula Putus, osa-aikainen opetuskoordinaattori Liisa Vilen (100 %) ja kaksi osa-aikaista kliinistä opettajaa (Juha Liira 60 % ja Jouki Ratilainen 40 % työajoilla). Yliopiston tarjoama erikoistumiskoulutus muodostui kolmesta ohjatusta kurssista ja kahdesta itseopiskelukurssista sekä seminaareista.

9.1. Aluekohtainen koulutus

Starttiseminaarit: 2.2. ja 27.4.22

Starttiseminaariin (osa I ja II) osallistui 8 erikoistujaa sekä 4 kouluttajaa.

Vera Hjelt -seminaarit 25.5. ja 14.12.23

Vera Hjelt- seminaari järjestettiin sekä kevät- että syyskauden päätteeksi. Seminaareihin osallistui 23–27 henkilöä. Molemmissa seminaareissa esiintyi tutkijoita ja asiantuntijoita. Seminaarissa juhlittiin valmistuneita erikoislääkäreitä. Lukukauden aikana valmistuneet erikoislääkärit pitivät esityksen valitsemastaan aiheesta seminaarissa.

Vuoden aikana järjestettiin erikoiskoitumiskoulutuksena verkkokurssien lähipäivien lisäksi 9 torstai-seminaaaria, joihin voi osallistua sekä lähi- että etäyhteydellä. Viikkoseminaarien osallistujamäärä vaihteli 12–22 välillä, keskimäärin 16. Viikkoseminareihin aiheena olivat työterveyshuolto (6 seminaarikertaa), ammattitautitapaukset (2 kertaa) sekä ajankohtaisaiheena seminaari EPA/ELSA - osamisen arvioinnista.

9.2. Muu toiminta

Työterveyshuolto osallistui Turun yliopiston koulutusvastuulääkäritoimintaan (vastuulääkäri Juha Liira). Turun lääketiedepäivillä järjestettiin 9.11.23 aamupäiväseminaari aiheena Mieli ja työ.

10. TYÖTERVEYSHUOLLON VIRTUAALIYLIOPISTO

Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto (TTHVYO) tarjosi ympäristön, jossa yliopistot voivat tarjota koulutusta ja tietoa työterveyshuoltoon erikoistuville lääkäreille ja heidän kouluttajalääkäreilleen. TTHVYO tarjoaa kaikille myös mahdollisuuden verkostoitua ja kehittää koulutusta.

Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston toiminnan koordinaatiosta vastasi Helsingin yliopisto. STM rahoitti virtuaaliyliopiston toimintaa rahoituslaissa määritellyin edellytyksin. Toimintaa koordinoi verkopedagogiikan asiantuntija Lena Selänne. Yhteistyötä tehtiin yliopistojen tiimien kanssa. Professori Kari Reijula vastasi virtuaaliyliopistosta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen koordinaatioryhmässä.

Virtuaaliyliopiston koulutuksiin, tutkimukseen sekä kehittämiseen liittyviä asioita käsiteltiin virtuaaliyliopiston työryhmässä. Työryhmään kuuluivat verkopedagogit Lena Selänne (HY, pj. ja siht.), Marianne Rytkönen (UEF, syyskuuhun asti), Heli Koivisto-Rautio (OY), Heli Parviainen (TAU, syyskuuhun asti), Liisa Vilén (TY), Pilvi Karjalainen (UEF ja TAU, syyskuusta lähtien) ja Marjukka Poutiainen (UEF, syyskuusta lähtien), kliininen opettaja Heidi Furu (HY) sekä koordinaattori Maarit Malin (HY). Työryhmä kokoontui seitsemän kertaa verkkokokouksissa sekä paikan päällä Tampereen seminaarin yhteydessä.

Juhlavuosi TTHVYO 20 v.

Vuonna 2023 juhlimme virtuaaliyliopiston 20-vuotista taivalta. Juhlavuodelle suunniteltiin paljon näkyvyyttä ja toimintaa. Tätä varten perustimme työryhmiä, jotka suunnittelevat ja toteuttivat juhluvuo- den sisällön. Työryhmiin pyydettiin osallistujia koko verkostosta ja vähän sen ulkopuoleltakin. Juhlavuosi näkyi seuraavasti:

- **Valtakunnallinen seminaari**

Kesäkuussa Tampereella järjestetyn valtakunnallisen seminaarin yhtenä sessiona oli "TTHVYO 20 v. ja työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus". Entinen Helsingin yliopiston

kliininen opettaja Timo Leino piti juhlavuoden esityksen virtuaaliyliopiston tulevaisuudesta ja miten työterveyshuollon koulutus vastaa yhteiskunnan haasteisiin. Valtakunnallisessa seminaarissa oli esillä myös TTHVYO 20 v. -posterit. Lisäksi seminaariin valmistettiin tietovisailu TTHVYO:n 20-vuotisesta taipaleesta.

- **Artikkelijulkaisut**

- Heidi Furu, Timo Leino ja Marianne Rytönen kirjoittivat jutun Työterveyslääkärilehteen, joka ilmestyy vuoden 2024 puolella.

- **Promoilme**

Teimme juhlavuotta varten oman visuaalisen ilmeen, joka näkyi www-sivuilla, DigiCampuksella, koulutuksissa ja valtakunnallisessa seminaarissa. Verkostolla oli mahdollisuus hankkia omakustannehintaan TTHVYO:n t-paita.

- **Juhlablogi**

Kutsuimme eri toimijoita kirjoittamaan tai tekemään videotervehdyksensä virtuaaliyliopiston blogiin. Blogikirjoituksia tuli seitsemän: Timo Leino (ent. kliininen opettaja), Jarmo Kuronen (kouluttajalääkäri), Kimmo Räsänen (ent. professori), Oulun tiimi, Marianne Rytönen ja Heli Parviainen (verkkopedagogit), Asta Antila (kouluttajakoulutuksen yliopisto-opettaja) ja Aaron Kortteenniemi (erikoistuja). Blogikirjoituksia on vielä valmistumassa Kari Reijulalta (professori) ja Heidi Furulta (kliininen opettaja).

- **Koulutuksen laatu**

Laaturyhmä jatkoi virtuaaliyliopiston perinteitä ja sen tavoitteena oli parantaa koulutuksen laatua entisestään. Tällä kertaa keskityimme varsinkin koulutuksen järjestämiseen ja tavoitteena oli tuottaa "Tervetuloa virtuaaliyliopistoon!"-kokonaisuus uusille työntekijöille. Ohjeita on kerätty yhteen ja työn alla on itseopiskelukurssin mallipohja. Verkoston syksyisessä tapaamisessa oli aiheina tekoäly koulutuksessa, itseopiskelukurssien kriteerit, palautteiden hyödyntäminen ja uudet yhteistyössä tehdyt kurssit.

ELSA

Valtakunnallinen erikoislääkäriskoulutuksen sähköinen seuranta- ja arviointipalvelu ELSA on vakiinnuttanut paikkansa erikoistujien ja kouluttajalääkärien jokapäiväisenä työkaluna. Työterveyshuollon erikoisalalla on oma ELSA-projektiryhmänsä, jota vetää Heli Koivisto-Rautio Oulun yliopistosta. Ryhmä toimii kiinteässä yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa, joka vastaa ELSA-palvelun pääkoordinaatiosta. Tarjosimme ohjeita ja neuvontaa erikoistujien ja kouluttajalääkärien kysymyksissä.

Monipuolinen kurssitarjonta

Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto tarjosi laajan valikoiman kursseja työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksen keskeisimmistä aihealueista. Kurssikohtaiset tiedot löytyvät tämän toimintakertomuksen liitetaulukoista. Kurssialueet sijaitsevat valtakunnallisella DigiCampuksella, jonka oppimisympäristönä toimii Mediamasterin teeman Moodle.

Koulustarjonnassa oli vuonna 2023 tarjolla kaikkiaan 67 kurssia, joista itseopiskeluun tarkoitettuja kursseja oli 47 kpl. Kurssit tarjosivat yhteensä 382 teoriakoulutuksen tuntia, joista itseopiskelukurssista oli 158 tuntia. Ohjattuihin koulutuksiin kirjattiin vuodelta kaikkiaan 645 osallistujaa. Itseopiskelukursseilta otettiin todistuksia suorittamisesta yhteensä 561 kertaa. Vastaava määrä vuonna 2022 oli 415 kpl ja vuonna 2021 313 kpl. Erikoistujat tarvitsevat koulutukseensa 200 teoriakoulutuksen tuntia, joista 60 tuntia pitää olla virtuaaliyliopiston eli yliopistojen tarjoamaa koulutusta.

Virtuaaliyliopiston koulutusten luomiseen ja päivittämiseen käytetään vuosittain merkittävästi opettajien ja verkkopedagogien työaikaa. Periaatteena on, että itseopiskelukurssit päivitetään vähintään kahden vuoden välein, jotta voimme tarjota ajantasaista tietoa ja opetussisältöä erikoistujille ja kouluttajille. Koulutuksista saatuja palautteita seurattiin aktiivisesti ja niitä hyödynnettiin koulutusten suunnittelussa.

Tiedotustoiminta

Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto tiedotti toiminnastaan aktiivisesti verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, erikoistujien ja kouluttajalääkärien sähköpostilistoilla sekä koulutuksissa. Työterveyslääkärilehdessä oli mainoksia koulutusyhteyshenkilöiden yhteystiedoista ja valtakunnallisesta seminaarista.

Verkkosivuilla (tthvyo.fi) tarjottiin tietoa valtakunnallisesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta. Sivusto on tehty Wordpress-ohjelmalla ja se sijaitsee SceneGroup:n palvelimella. Valtakunnallisella seminaarilla oli oma sivustonsa (valtakunnallinenseminaari.tthvyo.fi).

Suosituimmat verkkosivut etusivun jälkeen olivat:

- erikoistujat/oppaat
- erikoistujat/erikoistumaan
- koulutuspaikat/koulutuspaikaksi
- koulutuspaikat/koulutuskustannusten-korvaus
- yhteystiedot
- kouluttajat/kouluttajaksi
- koulutuspaikat/hyväksytyt-koulutuspaikat
- erikoistujat/koulutusmalli
- työterveyshuollon-erikoisala/koulutusmateriaalit
- kouluttajat/kouluttajakoulutus

TTHVYO:n Facebook-ryhmä toimi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisena yhteisöfoorumina. Vuoden päättyessä jäsenmäärä oli 484, joista 18 oli vuoden aikana liittyneitä uusia jäseniä. Facebook-ryhmässä julkaistiin 55 julkaisua, joiden kattavuus oli keskimäärin 186 näyttökertaa/julkaisu. Niihin saatiin yhteensä 66 kommenttia ja 668 reaktiota. Yliopiston edustajat tiedottivat ryhmässä ajankohtaisista asioista kuten tulevista koulutuksista, valtakunnallisesta erikoislääkärikoulutuksen seminaarista, väitös- yms. tilaisuuksista ja muista ajankohtaisista asioista.

Virtuaaliyliopiston X-tilillä oli 88 seuraajaa ja LinkedIn-ryhmässä oli 42 henkilöä.

Koulutusmateriaalit

Virtuaaliyliopiston kursseille yms. tuotettiin mm. seuraavat videot:

- Itä-Suomen yliopisto: *Työterveysneuvottelu* 4:41
- Itä-Suomen yliopisto: [Työturvallisuus ja lainsäädäntö](#) 12:12
- Leino T: [TTHVYO 20 v.](#) 5:39
- MYÖTE-hanke: *MYÖTE - psykiatrian ja työterveyshuollon yhteistyömalli* 5:07
- Rytkönen M: *Perehdytystalenne* 48:58
- Siljanen R: [Erikoistuminen työterveyshuoltoon](#) 6:15

- Siljanen R, Ruotsalainen E, Heikkinen J & Rytönen M: [Työpaikkaselvitys](#) 4:15

Videoiden tallentamiseen oli käytössä yhteinen Vimeo Pro - ja Youtube-kanavat. Tämän lisäksi videoita tallennettiin yliopistojen omille palvelimille. Vimeossa olleita videoita oli katsottu vuoden aikana yhteensä 558 kertaa.

TOIMINTAKERTOMUKSEN HYVÄKSYMINEN

Toimintakertomus on hyväksytty Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen koordinaatioryhmän kokouksessa Oulussa 5.6.2024.

Vakuudeksi

Leena Ala-Mursula

Koordinaatioryhmän puheenjohtaja v. 2024

LT, Työterveyden professori

Oulun yliopisto

Jakelu:

STM Kimmo Tarvainen, Lisbeth Forsman-Grönholm

Yliopistojen työterveyshuollon professorit ja henkilöstö: virtuaaliyliopisto

Yliopistojen dekaanit: Johanna Arola HY, Pekka Hänninen TY, Seppo Parkkila TUNI, Jussi Pihlajamäki UEF, Osmo Tervonen OY

Työterveyslaitos: Eva Helaskoski, Cherina Dolk, Marja Tuomainen

Työmarkkinajärjestöjen edustajat: EK, SAK, AKAVA, STTK

STLY

LIITETAULUKOT

Liite 1

Taulukko 6. Ohjatut koulutukset 2023

Kaikki kursseille ilmoittautuneet, osallistuneet ja suorittaneet ovat osallistujia.

Kurssit ja seminaarit (*uusi)	Järjestäjät	TOSU	Toteuman aikataulu	Teor. tunnit	Osalistujia yht.	Muuta huomioitavaa
Ajan hermolla	HY	syksy ja kevät	18.4., 30.11.2023	a 3	105	
Asiakkuus työterveyshuollossa - tunne yrityksesi, kehitä yhteistyötä	TY	syksy	29.9-13.10.2023	15	8	
Epidemiologia	TAU	syksy	28.8.-11.12.2023	15	10	
Irti tupakasta vieroituksen nykymenetelmin	HY	syksy		3	0	Siirtyi syksyyn 2024
Jatkostarttiseminaarit	HY	kevät ja syksy	20.11.2023	0	2	
Kognitiivinen ergonomia*	UEF	syksy	30.10.-1.12.2024	15	17	Kurssi toteutettiin ohjattuna suunnitellun itseopiskelukurs-sin sijaan (TOSU 2023)
Mielen hyvinvointi ja mielenterveys	HY	syksy	5.10. ja 2.11.2023	15	18	
Miten tuen työntekijöiden työkykyä erilaisissa yrityksissä*	OY	2023		0	0	Tilalle valmistellaan toinen kurssi.
Miten valmistaudun toimintasuunnitelma-palaveriin?	OY	syksy	24.8.-14.12.2023	15	11	
Monikulttuurinen työelämä*	TY	kevät ja syksy	25.4.-12.5.2023	15	5	
Ohjausosaaminen*	UEF, kaikki	2023		0	0	Kurssi toteutetaan vuonna 2024.
Sisäilman terveydellinen merkitys – työterveyslääkärin rooli korostuu	HY	maaliskuu	28.9.2023	5	70	
Starttiseminaarit	kaikki	kevät ja syksy	yliopistokohtaiset tekstit	0	93	
Taloustietoa t työterveyslääkärille 1	TAU	kevät	30.1. - 26.5.2023	15	20	
Toksikologiaa työterveyslääkäreille 1 – ammattitaudit, tiedonhaku, riskinarviointi	TY	syksy	7.-28.9.2023	15	13	
Työkyvyn arvioimisesta työllistymiskyvyn tukemiseen	OY	kevät	13.3.-31.5.2023	15	24	
Työkyvyn arviointi työterveyshuollossa	HY	toukokuu	11.5-9.6.2023	15	27	

Työpaikkaselvityksen perusteet *	HY	syksy		15		Toteutuu keväällä 2024 Työpaikkaselvitysosaamista syventävinä webinaareina
Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma	kaikki	kevät ja syksy	yliopistokohtaiset tekstit	0	53	2023 myönnetyt todistukset ess-kursseilta
Työterveyshuollon tutkijataitokoulutus	HY	kevät ja syksy	15.2., 26.4., 27.9., 25.10., 12.12.2023	a 1,5	89	
Työterveyslääkärin lakipakki 1	TAU	syksy	28.8.-11.12.2023	15	17	
Työterveyslääkärin lakipakki 2	TAU	kevät	30.1. - 26.5.2023	15	20	
Työterveysneuvottelu	UEF	kevät	20.3.-15.5.2023	10	14	
Uni ja työ	OY	syksy-kevät	4.11.2022-24.2.2023	15	17	
Yritysjohdamisen osaamista työterveyslääkäreille	OY	syksy	21.4.-9.6.2023	15	12	Aikaistettiin keväälle lähiopetuksena.

Liite 2

Taulukko 7. Itseopiskelukurssit 2023

Käyntimääräksi lasketaan kurssialueen etusivulla käynti eli siihen vaikuttaa myös kurssialueen rakenne: paljon kurssimateriaaleja = paljon etusivulla käyntejä.

Itseopiskelu (*=uusi)	Järjestäjät	Viimeisin päivitys tai valmistuminen	Teor. tunnit	Käyntejä: vierailijarooli	Käyntejä: opiskelijarooli	Todistukset 2023 (kurseista, joissa teoria-tunteja)	Muuta huomioitavaa
Ajoterveyskurssi	TY	2022	5	1476	13540	44	
Altistelähtöiset terveystarkastukset – harjoitus tekee (rakennus)mestarin	HY	2023	6	900	4264	34	
Ammattitaudit	TAU	2023	5	871	7795	32	
Ammattitaudit 10	TAU	2023	5	1900	17908	25	
Ammattitautitutkimuksiin ohjaaminen- remittering till yrkessjukdomundersökningar	HY	2021 + 2022 vid-eot saavutettaviksi	5	484	1120	17	
B-lausunto: Opi tekemään hyvä B-lausunto	HY	2023		451	228		Suljettu loka-kuussa
Bli bekant med företagshälsovård	HY	2022		511	0		
Elintarviketyö	TAU	2023	5	555	6012	25	
E-lausunnot ja tapaturmat	HY	2020	5	723	946	9	
ELSA käyttöön	OY	2023		790	129		
Epidemiologia	TAU	2023	5	1003	10216	25	
Epätyypillinen työ ja työterveyshuolto	TAU	2023	5	705	3645	20	

Ergonomia 1: Ergonomia ja tukiranka	UEF	2024	3	290	0	0	Kurssi oli auki osan vuodesta, päivitys kesken.
Ergonomia 2: Kognitiivinen ergonomia*	UEF	2023	15	0	0	0	Kurssi toteutettiin ohjattuna.
Ergonomia 3: Organisaatorinen ergonomia*	UEF	2024	3	0	0	0	Kurssi valmistuu 2024
Kaivosala*	OY	2023	5	640	352	11	Kurssi avattu elokuussa
Kemikaalien terveystarkkailun arviointi ja hallinta	HY	2023		1047	1322		
Koejakson työkalupakki	TAU	2023	5	2459	5291	19	
Konepajatyö	TAU	2023	5	1014	6284	26	
Kuntoutus ja työkyvyn tuki työterveyshuollossa	HY	2020	8	1275	1979	7	Suljettu uusilta opiskelijoilta marraskuussa
Kuormittuminen ja palautuminen työelämässä	TAU	2023		776	194		Nimi: Työn kuormittavuus - keveneekö se mitaamalla
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto	UEF	2023	5	301	53	2	Kurssi avattu lokakuussa
Mielenterveys- ja tules – työkyvyn tuki	TAU	2023	5	657	5603	16	Nimi: Tule- ja mt-sairaudet työterveyshuollon näkökulmasta
Miten julkaisen tieteellisen artikkelin?	HY	2023		477	2		
Miten työterveyshuolto auttaa muuta terveydenhuoltoa?	UEF	2023		1376	208		
Moniammatillisuus työterveyshuollossa - yhteistyöstä voimaa!	UEF	2023	5	502	54	0	
Occupational Health and Safety	UEF	2023		262	8		Kurssi suljettiin syksyllä päivitykseen
Osaava tiedonhaku työterveyshuollossa	HY	2022	5	756	1154	4	
Päihteet ja työterveyshuolto	TAU	2023	5	859	7989	25	
Rakennusalan työterveyshuolto	TAU	2023	5	0	0		Kurssi oli päivityksessä, avattu 1/2024
Syöpäsairaudet ja työ	UEF	2023	6	308	688	4	Kurssi avattu lokakuun lopussa
Taloustietoa työterveyslääkärille 1	TAU	2023		597	397		
Taloustietoa työterveyslääkärille 2: Taloudellinen vaikuttavuus	TAU	2023		604	58		
Tapauspankki: ammatillinen kuntoutus	UEF	2023		586	5		
Terveystieteen työterveyshuolto	OY	2023	5	765	1731	22	

Tieteellisen tutkimuksen perusteita	TAU	2023		532	110		
Toksikologiaa työterveyslääkäreille 1 - ammattitaudit, tiedonhaku, riskinarviointi	TY	2023	5	459	405	12	
Tunnista tärinän terveysvaikutukset	HY	2022	5	531	2405	23	
Työelämätuntemus	UEF	2023	5	682	490	1	
Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet	TAU	2023	5	1869	5285	18	
Työhön paluun tuki	TAU	2023	5	625	4334	14	
Työkyky ja sosiaalivakuutus	TAU	2023	5	1034	2886	20	
Työpaikkaselvityksen perusteet*	TAU	2023	5	0	0		Avattu 1/2024
Työterveyshuollon, työlääketehteen ja työn historiasta Suomessa	UEF	2023		398	0		
Työterveyshuolto erikoistuvalla lääkäriille tutuksi	UEF	2023		1727	7599	72	
Työterveyshuolto ja etätyö	TAU	2023	5	2692	6277	26	
Työterveyslääkäri yhteiskunnallisena vaikuttajana	UEF	2023	5	278	0	0	
Työterveyslääkäriin ammatillinen identiteetti	UEF	2023	5	447	207	3	
Työterveyslääkäriin lakipakki 1	TAU	2023		1095	1087		
Työterveyslääkäriin lakipakki 2	TAU	2023		849	461		
Työturvallisuus ja lääkäri	UEF	2023	5	527	624	5	

Liite 3

Taulukko 8. Kouluttajakoulutus 2023

Kurssit ja seminaarit	Järjestäjät	TOSU	Toteuman aikataulu	Osallistujia yhteensä
Kehity kouluttajana	kaikki	kevät	15.2., 22.3. ja 26.4.2023	9
Kouluttajalääkärien pedagogiset iltapäivät	HY, mukana kaikki	kevät ja syksy	31.1., 9.5., 16.11., 13.12.	171
Kouluttajalääkäriin lukuvuoden avajaiset	OY, HY	syksy	13/09/2023	85
Kouluttajalääkäriin starttikurssi	kaikki	koko ajan		25
Opettajainhuone	kaikki	koko ajan		2779 + vierailijat 441